

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מחברת ד"ר רחל רותם

"אם-בזווקתי תלכו ואת-מזותי תשמרו וְעַשִׂיתֶם אִתָּם" (כ"ו, ז) מניין שבזווקותי תלכו מורה שתהיו "עמלים" בתורה ולא על "לימוד" רגיל בלא עמל ויגיעה?

מדותיו ולא לסמוך על גדולתו, אלא שילמוד מן הקטנים, כעובדא דדוד שנענש בטעות פירוש בכתף יישאו, כמו"ש בסוטה (ס), דרש רבא מפני מה נענש דוד? מפני שקרא לדברי תורה זמירות, שנא' "זמירות היו לי חוקך בבית מגורי", אמר לו הקב"ה ד"ת שכתוב בהן התעייף עיניך בו ואינו, אתה קורא אותן זמירות? הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, דכתיב "ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף יישאו", הרי שבשעה שחילק משה רבינו ללוויים עגלות ובקר לשאת עליהם, לא נתן לבני קהת עגלות, כי את עבודת הקודש כלומר, ארון שולחן מנורה ומזבח הזהב, היו נושאים בכתף ולא בעגלות, ובפסוק זה נכשל דוד, שהביא את ארון הקודש בעגלה, כמו שנא' "וירכיבו את ארון האלהים אל עגלה חדשה, ויישאוהו מבית אבינדב אשר בגבעה". וביאר הגר"מ פיינשטיין שנענש בטעות זו לפי שלא סמך על פירוש מלמדי התינוקות, וחשב שיכול לסמוך על גדולתו שבכל מקום הלכה כמותו, וזה מה שאמרו שנענש מפני שקרא לד"ת זמירות כאילו הלימוד קל כזמירות. וכתב עוד, שכמו"כ צריך לעמול בכל מצוה ומצוה, ולא שיעשה המצוה בקלות.

ביאור ג' - בשביל עריבות בתורה צריך עמל

בחוקותי תלכו, מורה על לשון הליכה, שיהיה האדם מורגל וערב בלימוד תורה, ודבר זה לא יתכן להיות בלא עמל ויגיעת התורה, כמו"ש רש"י עה"פ (שמות י"ט ט) "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ", אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות. וכיו"ב איתא במדרש רבה (ס"ט פ"ט ט), עה"פ "לריח שמניך טובים", א"ר יודן "שמן תורק שמך", מה השמן הזה מתחילתו מר וסופו מתוק, כך והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד. ומבואר שם דמיירי על עסק התורה. וכבר אמרו חז"ל (תנ"י טו) עה"פ "לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז" אלו דברי תורה, שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחין לאבדן ככלי זכוכית. וא"כ כיון שבשביל עריבות והרגל בתורה צריך עמל, מכאן למד רש"י שאם בחוקותי תלכו, הכוונה לעמל התורה.

ביאור ד' - תהיה שיחתו בד"ת בלכתו בדרך רק אם יעמול בתורה

ע"ל שהכתוב באומרו "אם בחוקותי תלכו" רומז שהאדם לא יבטל מחשבתו מעץ החיים ולימוד התורה הקדושה גם בעת הליכתו בדרך, והרי לא יזכה לזה האדם אם לא שיהיה עמל בתורה, שרק אז יקנה בתורה קניין ממש ותהיה מטיילת עמו אף בלכתו ובואו, בשוכבו ובקומו, וכל שיחתו תהיה בתורה, כמו שדרשו בעירובין (מ):

מפורסמים דברי רש"י הקדוש עה"פ "אם בחוקותי תלכו" שהכוונה שתהיו עמלים בתורה, וזה לשונו: "אם בחוקותי תלכו" יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר "ואת מצוותי תשמרו", הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחוקותי תלכו? שתהיו עמלים בתורה. וכן איתא בתורת כהנים. וצע"ג מניין שהכוונה על עמלות בתורה דוקא, ולא על לימוד תורה גרידא ואפי' בלא עמל. והנה עצם מה שבחוקותי תלכו הכוונה ללימוד תורה, י"ל משום שאי אפשר לקיים את המצוות בלא לימוד תורה, כמו"ש רבותינו ז"ל (קידושין מ). גדול ת"ת שמביא לידי מעשה, וכל זמן שאינו לומד שוכח, כמו"ש הרמב"ם (פ"ט ט), חייב ללמוד תורה עד יום מותו שנא' "ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך", שכל זמן שלא יעסוק בלימוד הוא שוכח. וא"כ בהכרח באה התורה בפסוק "בחוקותי תלכו" להקדים על חיוב מצות ת"ת שעל ידה תוכלו לקיים "ואת מצוותי תשמרו", אבל צ"ב מניין שאב רש"י הקדוש את הפירוש ש"בחוקותי תלכו" הכוונה שתהיו עמלים בתורה? ונראה ליישב בס"ד בכמה אופנים וכדלהלן:

ביאור א' - ע"י העמל זוכה לטייל עם הקב"ה בגן עדן

נראה בס"ד ליישב שהכתוב בא לרמוז "אם בחוקותי" כלומר תקיימו את בחוקותי, אז תזכו לדבר הנשגב שהוא "תלכו", וכל זה בתנאי שאת מצוותי תשמרו, שתלמדו על מנת לקיים את המצוות, וענין ההליכה שתזכו לה, הוא להלך עם הקב"ה בגן עדן, וכמו שפירש רש"י הקדוש עה"פ (כ"ו ז) "והתהלכתי בתוכם" והייתי לכם לאלוקים ואתם תהיו לי לעם", ופירש רש"י "והתהלכתי בתוכם" אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר והייתי לכם לאלהים. ומעתה כדי לזכות לדבר נורא זה לטייל עם הקב"ה בגן עדן, אין ספק שלא די בלימוד התורה גרידא, שבוה אולי יהיה די לאדם לזכות להכנס לגן עדן, אבל כדי לטייל עם הקב"ה צריך שיעמול ויתייגע בתורת שעשועיו של הקב"ה, שאז נראה חביבותו הגדולה לבורא יתברך, שעל ידה זוכה לקרבת ה' וזוכה לטייל עמו בגן עדן.

ביאור ב' - ע"י העמל יגיע לחקר האמת וזכירה

הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו דרש משה בפרשתו, מבאר שבהכרח הכוונה לעמל התורה, ואי אפשר לומר כלל שהכוונה ללימוד בלא עמל, שאם לא עמל הוא כלא למד כלל כמבואר כאן ברש"י, וביאר שהטעם בזה פשוט שאף אם האדם בעל כישרון היותר גדול אפשר שבעיון טוב בעמל ויגיעה יבין יותר, וגם נשכח בקרוב אם לא עמל בדבר ולמד אלא לפום ריהטא, וגם ענין עמל הוא שיעמול על

את הפסוק "הולכי על דרך שיחיו" על ת"ח שכל משאיהם ומתניהם בתורה. ומצינו בזה רש"י מבדיל במסכת שבת (פ). במאמר הכתוב "והיה מחנך קדוש", שאע"פ שהרהור לאו כדיבור, מ"מ הרהור בד"ת במבואות המטונפים אסור, ומבאר רש"י דה"ט דמחנך קדוש ע"י שמהרהרים בו ישראל בד"ת, וכותב רש"י בזה"ל: דישאל מהרהרין תמיד בד"ת, עכ"ל. והנה אין האמור כאן על ת"ח דוקא כמ"ש תוספות בסוטה (כ. ד"ה זה תלמיד), שסתם ת"ח תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה. אלא המבואר בשבת, שזה היה מהות כל ישראל בדורו של משה, ושכך ראוי להיות בכל הדורות, שע"כ יצלו ישראל מפני אויביהם וינצחו במלחמה, שבזה דיבר הכתוב: "כי ה' אלוהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך והיה מחנך קדוש".

וכיו"ב האריך רבינו הרמב"ם בספרו מורה נבוכים (ח"ג פרק נ"ב), שכל יהודי צריך לשאוף ולעבוד להגיע לדרגה שאפילו כשיפנה מחשבתו למאכל ועסק, לא יסיר מחשבתו ודביקותו בהש"ת, ויהיה תמיד מתלמד ומתעסק במצוות הש"ת ויפנה מעסקי העולם, ואפילו בשעה שישפר עם בני אדם ויתעסק בצורכי גופו, שכלו כולו בעת ההיא יהיה עם הש"ת והוא לפני תמיד בליבו, אע"פ שגופו עם בני אדם. וכתב שם, שזו היתה מדרגת האבות הקדושים ומשה רבינו, שיחד עם התעסקותם בהנהגת בני אדם והרבות מומן והשתדלות במקנה וכבוד, עשו כן רק באבריהם לבד, אך ליבם ודעתם לא סרו מלפני הש"ת, כמאמר דוד המלך ע"ה: "שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט", כלומר אינו מפנה מחשבתו מהקב"ה, כאילו הוא יד ימיני אשר לא ישכחנה האדם כהרף עין לקלות תנועתה, ומפני זה לא אמוט. וכן הזהיר המלאך המגיד למרן הבית יוסף זיע"א (מגיד משמים עקב): "רק כי תדבק בי וביראתי ובמשניותי לא תפריד מחשבותיך אפילו רגע אחד". וכן הוה מרגלא בפומיה דמרן רבינו עובדיה יוסף זצוקל"ה, וכפי ששמעתי מפ"ק, שצריך האדם לנצל כל רגע לעסק התורה ועבודת ה', ולא יבזבז זמנו ומחשבתו לריק, והיה אומר שמי שממתין בתחנה לאוטובוס, לא יתבונן בעוברים ושבים, לבזבז זמנו ומחשבתו לריק, אלא בניתיים יחזור על לימודו, ואם כבד עליו ראשו וכדו' יקרא וישנה את המזמור "אשרי יושבי ביתך" וכיו"ב, ואל יעמוד בטל באפס מעש, עכד"ק. וראה מה שהארכתי בזה בחיבורי "כרם יוסף" חכמה ומוסר מהדו"ב, (זמני הש"ס להוציא בקרית).

ביאור ה' - ישנם ב' מצוות: עמל התורה ולימוד תורה

ע"ל בס"ד שבהכרח כוונת הכתוב "אם בחוקותי תלכו" שתהיו עמלים בתורה, שהרי אם הכוונה ללימוד תורה גרידא, א"כ די במה שכבר נאמר "ואת מצוותי תשמרו", וממילא נדע שהכוונה למצות לימוד התורה, שהרי מצות ת"ת היא אחת מתרי"ג מצוות, כמ"ש הרמב"ם בספר המצוות (מצות עשה י"ב), שציוונו ללמוד חכמת התורה וללמודה, וזה הוא שנקרא תלמוד תורה, והוא אומרו "ושננתם לבניך", ודרשו בספרי אלו תלמידך, שיהיו דברי תורה מחודדין בפיו, שאם ישאלך אדם דבר לא תהא מגמגם לו, אלא אמור לו מיד, וכבר נכפל ציווי זה פעמים רבות, "ולמדתם ועשיתם", "למען ילמדו" (פ ויק). וא"כ בהכרח שמה שקדם ואמר "אם בחוקותי תלכו", שתהיו עמלים בתורה. ואדרבה לפי זה מובן ג"כ למה הקדים "בחוקותי תלכו", ל"ואת מצוותי תשמרו", כי בשביל לקיים מצות ת"ת ולשקוד ולחזור על לימודו, שזה כלול במה שנאמר "ואת מצוותי תשמרו" וכנ"ל, צריך תחילה לעמול ולהתייגע בתורה, ולהבינה.

נמצא לפי"ז שישנם ב' ציוויים בתורה, מצות עמל ויגיעת התורה, ומצוה נוספת של לימוד התורה, כעין מ"ש בברכת שמואל שיש מצות ת"ת, ויש מצות ידיעת התורה. ואפשר שידיעת התורה ועמל התורה הם שורש אחד, כי אי אפשר לזכות לידיעת

התורה בלא עמל ויגיעה, כידוע לכל הבאים בשערי ידיעת התורה. ויש לבאר זאת עפ"מ"ש בקידושין (ב.מ.) מצוה בו יותר מבשלוחו, ופירש רש"י שע"י שהאדם עוסק בגופו במצוות מקבל שכר טפי, והיינו שע"כ רואים שהמצווה חבביה עליו, וכמו"כ י"ל לעניין לימוד התורה, שע"י שעמל בה, אז זה בחינה של בו יותר מבשלוחו, כי ע"י מקבל שכר טפי ויש בלימודו גם את החלק של כבוד תורה שהוא גופא גדול מת"ת עצמה כפי שהארכתי בזה בכמה מקומות.

ולאור האמור ע"ל שרש"י הקדוש למד כן כמה שנאמר "בחוקותי" לשון רבים, והיינו שיש כאן ב' מצוות בלימוד תורה, לימוד תורה, ומצות עמל התורה.

ביאור ו' - חוק שהתורה נמסרת רק לעמלים בה

ע"ל דאדרבה כיון שלימוד תורה כבר נתרבה ממה שנאמר: "והיו הדברים האלה על לבבך ושננתם לבניך ודברת בם", ודרשו חז"ל (יומא יט.) ולא בדברים בטלים, וביהושע (ח' פ') נאמר "והגית בו יומם ולילה", א"כ אם באה התורה כאן לדבר מעניין לימוד תורה גרידא, היה לתורה לכתוב באותו מטבע של לשון "ודיברת בם", או מלשון "והגית בם", וממה ששינה הכתוב לכתוב על לימוד תורה בלשון "בחוקותי תלכו", בודאי בא הכתוב להורות על החוק בתורה, שאינה נמסרת אלא למי שעמל ויגיע בה, ומוסר נפשו עליה, משא"כ שאר כל החכמות בעולם שיכול לקנותן גם בלא שימסור נפשו עליהם, וכמו שאמרו חז"ל (פסוקא יט.), עה"פ "אדם כי ימות באהל" אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, וכן איתא להדיא במסכת מגילה (י.) אמר רבי יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין, ושכל זה דוקא בדברי תורה, אבל במשא ומתן הכל תלוי בסייעתא דשמיא. ומבואר דכדי לזכות למצות תלמוד תורה מוכרח לעמול בתורה, וממילא שפיר דמי קאמר שתהיו עמלים בתורה. ובספר זכרון שמואל (עמ' פ"ק), הוסיף הגאון ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל לבאר, שהלשון "תלכו" מורה על העלייה וההתקדמות במעלות התורה, וזה אי אפשר כי אם ע"י עמל התורה, ועל כן שפיר דרשו חז"ל שתהיו עמלים בתורה דוקא.

ומפורסמים דברי הט"ז (ד"ה פ' מ"א פ"ק), שהתורה אינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה דהיינו שעוסק בפלפול ומשא ומתן של תורה, כמ"ש על בחוקותי תלכו ע"מ שתהיו עמלים בתורה, משא"כ באותם שלומדים ד"ת מתוך עונג ואינם יגיעים בה אין התורה מתקיימת אצלם, ע"כ אמר על מה אבדה הארץ על עוזבם את תורתו ולא הלכו בה, ר"ל שלא עסקו בהלכות התורה דרך משא ומתן של פלפול המתייחס להליכה כמ"ש, וזהו שלא ברכו בתורה תחילה כי הברכה היא לעסוק בד"ת דרך טורח דוקא.

ולתוספת ביאור יש להביא בזה מה שכתב בספר בית יוסף להבה בפרשתן, שעמד לבאר למה קרא לעמל התורה חוק, ובאבות פ"ו, אמרו: כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ובמים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן וחי צער תחיה ובתורה אתה עמל, אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעוה"ב. וצ"ב למה לא אמר כך לימוד התורה? ועוד הלא לא קאמר אלא שיאכל פת וישתה מים, ולמה צריך לומר מלח ובמשורה. וביאר שטבע האדם להשתדל על התכלית, ומצד שכלו היה ראוי לתת תכליתו על העוה"ב. אמנם החומר מתנגד ועומד כנגדו, ורוב בני אדם הולכים אחר ראות עיניהם, ומי שמוצא במלאכה ישים ע"ז מחשבתו וקשה לפרוש מתאוותיו והנאותיו הגופניות, ולא זכר שהתאוה מתגברת עליו בכל יום, ויקו למנוחה והלך לאנחה, כמ"ש הרמב"ן ז"ל עה"פ (דברים כ"ט, ט"ו) "למען ספות הרוה את הצמאה", שלבסוף התאוה מעורר עליו דברים גרועים אשר לא עלתה על

שְׁשֵׁי שָׁנִים תִּתְּנֶה שְׁדֵּךְ וְשֵׁשׁ

שָׁנִים תִּתְּנֶה פְּרִמָּה (כ"ה ג')

בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה יִנָּצַל הָעוֹלָם

יש לתמוה מדוע כאשר יצאו רשב"י ור"א מהמערה, התפללו בראותם אנשים שחורשים וזורעים בשדותיהם, והקפידו עליהם מדוע מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, עד שכל מקום שנתנו עיניהן מיד היה נשרף כמבואר בגמרא (שבת לג:), והלא לדעת רשב"י יוצא אדם ידי חובת מצות ת"ת באמירת ק"ש שחרית וערבית, כדאיתא במסכת מנחות (צט:), וא"כ מדוע העניש רשב"י את עוסקי המלאכה בשריפת שדותיהם?

והנה בעניין אם יוצאין ידי"ח מצות ת"ת בק"ש שחרית וערבית, מצינו כבר סתירה בדעת רשב"י, שבמסכת ברכות (לה:), שנינו, ת"ר ואספת דגגך מה ת"ל? לפי שנא' "לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך" יכול דברים ככתבן, ת"ל "ואספת דגגך", הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל. רשב"י אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורע בשרש בשעת הרוח תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים. משמע שרשב"י סובר שחייב האדם לעסוק בתורה תמיד, וכמו שמצינו שבצאתו מהמערה הקפיד על אותם בנ"א שהיו מתעסקים במלאכת האדמה, וזה סותר למה שדרש רבי יוחנן בשם רשב"י במסכת מנחות (צט:), שאפי' לא קרא אדם אלא ק"ש שחרית וערבית קיים "לא ימוש"?

ומתוך השדי חמד (מערכת ו' כלל ט"ו עמ' נ"א), כאן קודם צאתו מהמערה, וכאן לאחר י"ג שנה בצאתו מהמערה, שמה שאמר רשב"י בברכות אפשר אדם חורש בשעת חרישה קוצר בשעת קצירה תורה מה תהא עליה, דברים כפשוטן הם, שמן הדין אין יוצאין ידי"ח בק"ש שחרית וערבית, כך סבר עד שיצא מהמערה והכריזה בת קול להחריב את עולמי יצאתם, ומטעם זה הוא ובנו נתנו עיניהם לשרוף כל המקומות שהיו חורשים וזורעים, עד שיצאה בת קול ואמרה להם, להחריב עולמי יצאתם חזרו למערכתכם, אז נתקררה דעתם וחזרו מסברתם. וניחא שדברי רשב"י במסכת ברכות נשנו קודם הבת קול, ומה שאמר רשב"י במנחות שיוצאין ידי"ח ת"ת בק"ש שחרית וערבית נשנו לאחר הבת קול.

לב בן דעת עד שכלה גופו ביגון. ואמנם מי שרוצה לעמוד בתורה, חייב לעזוב כל תאוותו, וזה שאמר התנא אם רצונו לכנוס לתורה כך דרכה, פת במלח תאכל, שצריך לידע שהתאוה יענה אותו כמו מי שאוכל פת במלח יש לו תאוה לאכול יותר ולשתות הרבה, שאעפ"כ מים במושורה ישתה, ולא ילך אחר התאוה, וגם על הארץ תישן, אז יקוים בו אשריך וטוב לך.

ביאור ז' - בקושי ההליכה עסוק וגולה למקום תורה

המהר"ל בגור אריה בפרשתן מבאר שמפני שכתוב הלימוד בלשון הליכה, מזה למדו שתהיו עמלים בתורה, כי ההליכה יש בה טורח ועמל, ובאה התורה לומר שכך תהיו עמלים ויגיעים בתורה. והוסיף לבאר, שכמו ההליכה שאדם הולך ממקום למקום, כן יהיה עמל בתורה ולהעמיק בה תמיד יותר ממה שהעמיק בה קודם. וזה נקרא הליכה בתורה. וכן הא דשני למכתב "בחוקותי תלכו" ואח"כ כתב "ואת מצוותי תשמרו", מפני שהחוקות הם דברים שאין טעמם ידוע על אמיתותם, ואפשר לאדם להשיג מעט מהם, והוא הולך ומעמיק תמיד יותר ממה שהשיג בראשונה, או שיש טורח בלימודם יותר, לכך כתב אצל החוקות הליכה המורה על הטורח. ומה שאמרו כי המצוות שהם חוקים לא ניתנו טעם שלהם לגלות, אינו רוצה לומר שאין האדם יודע כלל, אלא שאין יכול להבין אותם לגמרי, אבל יכול להבין מהם מעט, וזהו שאמר "אם בחוקותי תלכו".

ויש להוסיף בזה דהנה איתא באבות (ד' י"ד), רבי נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה, וביאר התפארת ישראל, מדלא קאמר הוי גולה ללמוד תורה, ש"מ דה"ק אפי' אפשר לך ללמוד תורה במקומך, אפ"ה הוי גולה למקום תורה אחר. וכתב רבינו יונה (ס), צריך אתה בעצמך לגלות עם חבריך, לרדוף אחרי התורה ולגלות למקום תורה, אם תרצה לדעת אותה.

ובפ"ת (פ"מ ס' נמ"ו), הביא תשובת חת"ס (פ"מ ס' ט'), אודות גביר אחד שצוה לפני מותו, והפריש סך מסוים עבור קרן קיימת לתיקון נשמתו, ומאותו הממון להעמיד תלמיד שיגדל להיות ת"ח, בתנאי כפול שירחיק נדוד וילמד בישיבה חוץ למדינה דוקא, והאפטרופוסים שלחו תלמיד אחד חוץ למדינה שילמוד בישיבה, ולימים אחר כמה שנים התמעטה הישיבה, וחזר ללמוד בסמוך לביתו, ונפל ספק אם יש רשות להמשיך לתמוך בתלמיד, שהרי המקדיש צוה והקפיד דוקא שילך חוץ למדינה. והשיב החת"ס באריכות, ובין בתריו כתב, פשוט שיפה עשה הנודר ז"ל במה שהקפיד שיצא דוקא ללמוד חוץ למדינה, כי קפידא רבה איכא בהא, אפילו כשהאב גאון ורב גובריה וישיבה בביתו, מ"מ יש לילך ללמוד תורה למקום ישיבה אחרת, וכמו שמצינו ברבינו הקדוש בכתובות (ס), שהורה לר"ש בנו ללכת לבי רב שנים עשר שנים. ובר' אבהו בירושלמי (פסחים פ"ג ה"ה), הובא ברא"ש (פ"ג דנמוצות ס' ט'), דשלח לר"ח בריה לטבריא. ואפילו מא"י לחו"ל נדדו ללמוד תורה, אע"ג שהיה שם בא"י ישיבות, כמ"ש תוס' בשבת (ע"ב), ע"ש.

וכ"כ החפץ חיים בספרו תורת הבית (פסק ז'), ז"ל: עיקר הצלחת התורה כשמסור אליה בכל נפשו ומסיר מלבבו כל המטרדות ונוטה שכמו אליה כמו שאחז"ל לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וחמור למשא וזהו מתקיים יותר שלא בביתו עליו לעשות כן, וכן אחז"ל על הפסוק "והם תוכו לרגלך" אלו ת"ח שמכנתים רגליהן מעיר לעיר על דברי תורה ושכרו עולה הרבה יותר ממי שלומד בביתו, כמו שאמרו חז"ל במדרש שיר השירים עה"פ "האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פרו" האלף ללומדים שלא בביתם ומאתים ללומדים בביתם. וא"כ הכל רמוז כנ"ל במה שנאמר אם בחוקותי תלכו, שתהיו הולכים ממקום למקום לעסוק בתורה, ואפי' שזה כרוך בעמל ויגיעה.

ביאור ח' - יגיעת ועמל התורה תבלין נגד יצה"ר

בנו של בעל הכתב סופר בספרו שיר מעון בפרשתן, מבאר שלפי שלימוד התורה ובפרט עיונה ועמלה הוא תבלין נגד יצה"ר, כמ"ש רבותינו בקידושין (ג'), וכן אמר התנא באבות (פ"ג מ"ג), יפה ת"ת עם דרך ארץ שייגיעת שניהם משכחת עוון, וכיון שאי אפשר להנצל מיצר הרע מבלעדי עסק התורה, לזה בא הכתוב לומר: "אם בחוקותי תלכו" שתהיו עמלים בתורה ותכניעו עי"ז את היצה"ר בתבלין שכנגדו, ואז תוכלו לקיים גם כן "ואת מצוותי תשמרו". וכתב עוד, הנה הרבה עוסקים רק בסוגיות בפלפול בעמל ויגיעה, ואין יודעים שאר מצוות מאומה, וזה אינו נכון כלל, כי צריכין ללמוד לידע את המצוות כולן, ולקבוע זמן בפני עצמו לעמלה של תורה בפלפול, וזה כוונת הכתוב "אם בחוקותי תלכו", להיות עמלים בתורה, ואת מצוותי תשמרו, להקדיש זמן נוסף ללימוד כל מצוות התורה.

המערה...

הדים רבים בכל רחבי הארץ והעולם עדיין מהדהדים מאז הופעת הספר שרבים ציפו לו: ספר "המערה" |

גילויים חדשים ומחקר מקיף השופכים אור גדול במעשה רשבי בהיותו במערה 13 שנים | אוצר ייחודי ומקיף על מעשה רשבי השופך אור חדש בכל המעשה | מעשה רשבי בהיותו במערה עם 70 קושיות חזקות על המעשה | על כל קושיא תירוץ רבים! |

בנוסף: בענייני רשבי, ההיכלות, והעליה מירונה | מנהגי ל"ג בעומר | וגם הרהורים בעקבות אסון הר מירון לתקפ"ץ |

מאת המחבר והיוצר הרה"ג יוסף חי סימן טוב שליט"א מחבר סדרת "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים וסדרת "כרם יוסף" על הש"ס |

גדולי וחכמי הדור שליט"א:

"ספר המערה" מיוחד מאד ברוחב היקפו ובעומק עיונו, ומחזק הלבבות לשקידת התורה ועמלה, מגלה את אור תורתו של רשבי באור יקרות המרומם ומגדל השאיפות לחיים צרופים של עמל התורה |

לאחר שהופיע ספר "המערה" לפני שנים אחדות הפך לספר "רב מכר" ונתקבל באהבה וחיבה בעולם התורה ומחוצה לו, ואלפים קבעו את לימודם ואף שיעוריהם נמסרים מתוכו בכל שנה לקראת ל"ג בעומר.

שאלה:

איך יתכן שאדם ישהה במקום אחד חודש שלם ויעברו עליו רק 22 ימים?

תשובה:

כתב החתם סופר: יום שהאדם אינו לומד בו תורה, אינו נחשב ל"יום", כיון שאין לזה שום משמעות! לפי"ז מי שיושב בטל בימי שישי ושבת נמצא שעוברים עליו 22 ימים מתוך 30 ימים.

מקורות:

כתב החת"ס בדרשות לספירת העומר (דף רע"ט טו"ג) עה"פ (ויקרא כ"ג י"ד) "ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלוקים חקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם", ר"ל שירגילו עצמם שלא יאכלו בשום יום מהימים עד שיעסקו בתורה באופן שנתקדש היום ההוא ונקרא עצם עיצומו של יום עד הביאכם תחילה קרבן אלוקים לעשות מצות ה' דבר יום ביומו ואז יהיה חקת עולם פרנסה לכל העולם שיוון בשבילכם ואז יהיה חקת עולם פרנסה לכל העולם שיוון בשבילכם, עכ"ל.

וביאר הגר"מ שטרנבוך שליט"א (גיליון אמור תשפ"ו) בכוונת החת"ס שיום שהאדם אינו לומד בו תורה, אינו נחשב ליום, כיון שאין לזה שום משמעות, ועל זה קאמר כמו לחם וקלי וכרמל, שהאדם עוסק בהם בכל יום, כך לא תאכלו עד שתלמדו תורה, ואז יתקיים בכך "היום הזה", אבל לפני שהאדם לומד תורה, עדיין יומו אינו בגדר יום.

והביא עוד שכע"ז ביאר ההפלאה נוסח היהי רצון שאומרים קודם אמירת תהלים, ואל תקחנו מהעוה"ז עד מלאת שנותינו בהם שבעים שנה, שהוא תמוה היאך מתפללים רק על שבעים שנה, וביאר שכוונת התפילה שנזכה למלאת את כל שנותינו עד שיהיו לנו מתוכם שבעים שנה מלאים כימי חייו של דוד המלך ע"ה, שהרי בזמן שאין האדם מנצל את חייו לעבודת ה', אין חייבו בגדר חיים כלל, כמבואר במסכת שבת (פט:), שחיי האדם נחשבים רק ל"ה שנה מפני שחסר לו הלילות. וראה עוד בזה דברים נפלאים בחיבורי גלילי זהב (דרשה ו').

שאלה:

איך יתכן אדם שרצח וע"י שיטבול במקווה לא ידונוהו למיתה?

תשובה:

גוי שהרג את חברו וע"פ ההלכה חייב מיתה בב"ד, מ"מ אילו יתגייר לא ידונו אותו בב"ד למיתה, כיון שנשתנה דינו, שבהיותו

גוי היה דינו בעד אחד ודין אחד ובלא התראה, ועתה בהיותו ישראל דינו בשני עדים סנהדרין והתראה, ונשתנה גם מיתתו שבהיותו גוי דינו של רוצח בסקילה, ואילו עתה בהיותו ישראל רוצח דינו בסייף.

מקורות:

כן איתא במסכת סנהדרין (עא:), ע"ש. וכן נפסק ברמב"ם (הלכות מלכים פ"י ה"ד), וז"ל: בן נח שביך את השם, או שעבד ע"ז, או שבא על אשת חברו, או שהרג חברו, ונתגייר פטור, עכ"ל.

שאלה:

היכן מצוין שב"ד עוברים על לאו מפורש בתורה משום כל כבודה בת מלך פנימה?

תשובה:

התובע בב"ד אשה שאין רגילה לישא וליתן עם אנשים, אלא צנועה ויושבת בביתה, ולא בלבד באשת איש, אלא גם לבתולה היושבת בבית אביה, ואין דרכה לצאת ולבוא, אז ב"ד שואלים לתובע על מה תובעה, ואיך נתן ממונו לאשה, ושוקלים הדבר בליבם, אם רק רואים שרגלים לדבר מזמנים אותה לב"ד, ואם לא יראו פנים לדבר אלא שמבקש תאונות אין מזמינים אותה לב"ד, וכל זה אע"פ שעוברים בזה בלאו משום "שמוע בין אחיכם" שלא ישמע בעל דין ביחידות.

מקורות:

טור חו"מ ס' צ"ו בשם תשו' גאון שכן יש מנהג, וכתב מרן בבדק הבית, שאע"פ שאמרו חז"ל (סנהדרין ז:) שמוע בין אחיכם, אזהרה לדיין שלא ישמע דברי בעל דין חברו קודם שיבוא בע"ד חברו, [וכתב הרמב"ם (סנהדרין כ"א ז'), אסור לדיין לשמוע דברי אחד מבעלי דינין קודם שיבוא חברו או שלא בפני חברו, ואפילו דבר אחד אסור שנא' "שמוע בין אחיכם", וכל השומע מאחד עובר בלא תעשה שנא' "לא תשא שמע שוא"], אולם בעבור מדה זו שיש בה תקנה גדולה עושים, והעתיקו את דבריו הב"ח והט"ז. וכן נפסק בשו"ע (קכ"ד ס"א), וז"ל: הנתבע אינו יכול למנות מורשה שיבא לב"ד וישיב בעדו לתובע, והוא ישב בביתו. ונשים יקרות שאין כבודן לבא לב"ד, משגרין להן סופרי הדיינים ויטענו בפניהם. וכיו"ב עושים לת"ח שתורתו אומנותו, וזילא ביה מלתא למיזל לב"ד ולערער עם ע"ה, עכ"ל.

שמועו ותווי נפשיכם

להאזנה לשיעורי המוזכר הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א מוזכר סדרת "כרם יוסף" על הש"ס וסדרת "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים

073-371-8053

לקבלת ציטוט

והאזנה בשידור חי:

זייג והקצי #

לזכות ידידתו האוהבים היקרים והנעלימים אוהבי התורה מלאים מצוות כריזמו ריווח הטוב נורף כאפרסמון

כמור גרעון ניסים היו וכמור אהרן ניסים היו

אורך ימים ועצו חיים וכבוד אושר ועושר

בראות איתנא ונהורא מעליא ועושר שמחות וכט"ס

בכלל הברכות ידיו הוקר המשתדל היה שלומי ניסים היו

מוקדש ומנצח לע"ז אהריתם היקרים:

סאלם אליה = מסעודה וז' נורית = גורג'יה עז

ניסים בן נורית וז' שרה = נורית עז. ניסים מועלם בן סלימה וז'

מיכאל בן נורית וז' נח בן רחל וז' ת.ג.ב.ה.

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

לשוחזר מכון "כרם יוסף"

דרושים

נציגים נמרצים

בישיבות הקדושות

למכירת ספרי

הרב המוזכר

בישיבות

במוזיר מוסבסד

זא לפנות לפלאפון:

054-84-60007/8